

**Житомирський
державний
університет імені
Івана Франка**

**Тернопільський
національний
педагогічний
університет імені
Володимира
Гнатюка**

**Київський
столичний
університет імені
Бориса Грінченка**

Littera Scripta Manet:

**Нові тенденції у перекладознавстві,
філології та лінгводидактиці у контексті
глобалізаційних процесів**

**Матеріали 3-ї Всеукраїнської науково-практичної
конференції здобувачів та молодих учених**

Житомирський державний університет імені Івана Франка,
5 листопада 2025 року

Житомир 2025

УДК 81'255:81'42:001.891

Н-76

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету
імені Івана Франка від «28» листопада 2025 року,
протокол № 22*

Рецензенти:

Антонюк Н. М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Могельницька Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя Державного університету «Житомирська політехніка»;

Соловйова Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet : зб. наук. пр. за матеріалами 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та молодих учених "**Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів**" / за ред. Полховської М. В., Борисенко Н.Д., Мосієнко О. В., Лисецької Ю. В. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. Вип. 11. 406 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників 3-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів», яка відбулася 5 листопада 2025 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка в межах відзначення Міжнародного дня науки. Теми доповідей охоплюють лінгвістичну, перекладознавчу та лінгводидактичну галузі.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат,

власних імен, посилань на наукові та літературні джерела, інші відомості відповідають автори публікації.

Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

©Колектив авторів,2025

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025

46.Киричук А. Б. Лексичні та граматичні особливості перекладу Європейської конвенції з прав людини	134
47.Клачко Л. М. Метод проєктів як інструмент розвитку діалогічного мовлення учнів старших класів	137
48.Козир Т. Rendering Wizards' Realia in Subversive by Col-Leen Cowley	138
49.Кондратюк О. Стратегії та трансформації при перекладі okazionalizmів	141
50.Космус С. В. Військовий переклад як засіб міжкультурної комунікації в умовах міжнародних операцій	144
51.Красноок Д. В. Комунікативні стратегії іспанськомовних соцмереж: прагматичний аспект	147
52.Кривошей В. В. Лінгвостилістичні особливості відтворення персонажного мовлення в англо-українському перекладі серіалу "FRIENDS"	150
53.Крушельницька К. З. Відтворення авторських неологізмів при перекладі фентезі трилогії «Хроніки Безночі»	153
54.Крушельницький Н. І. Інтеграція штучного інтелекту в художній переклад у контексті сучасного перекладознавства	155
55.Кулибаба В. О. Вплив перекладу на сприйняття серіалу «Картковий будинок» українським глядачем	157
56.Кунатовська Є. М. Цифрова платформа ELEXIS у контексті мовної освіти: можливості та перспективи	160
57.Купчинська Д. В. Лексико-стилістичні особливості перекладу гендерно маркованих елементів у рекламних текстах	163
58.Курушина К. В. Проблеми передавання імен персонажів у перекладі художніх текстів (на прикладі фентезі «Із крові й попелу» Дженніфер Л. Арментраут)	166
59.Лазарчук Я. О. Переклад американських художніх текстів першої половини ХХ століття українською мовою	169
60.Легка Л. В. Лінгвістичні особливості інтернет-медіа як нового формату масової комунікації	172
61.Лейковська Н. П. Rendering Dark Academia Style in Ukrainian: The Case of Alexis Henderson's 'An Academy for Liars'	174
62.Лисюченко З. В. Класифікація та роль обмежувальних часток у вираженні, фокусуванні та виділенні інформації	176
63.Лихотворик Є. В. Функціонування реалій у науково-фантастичному романі «Дюна» Френка Герберта: лінгвокраїнознавчий аспект	178
64. Ліхтанська А. О. Особливості українського перекладу політичних метафор у британській пресі на матеріалі промов Дональда Трампа	182
65.Ліщук Ю. В. Проблеми відтворення термінології у перекладі юридичних документів ЄС	185
66.Лозінська М. В. Teaching Writing to Young Learners With Special Needs in the Inclusive Classroom	188
67.Луцик Ю. О. Peculiarities of Intertextuality in the Women by Kristin Hanna and Ways of Its Rendering Into Ukrainian (191

chart – «малюнки медсестри» замість «медсестринські записи» [1; 3]. Подібні трансформації викликають сміхову реакцію, навіть якщо точність страждає.

Отже, аналіз серіалу *Scrubs* продемонстрував, що переклад медичної термінології є багаторівневим процесом, який вимагає поєднання різних стратегій. Пряма еквівалентність забезпечує достовірність, описові переклади та трансформації роблять терміни зрозумілими, а гумористичні адаптації підтримують жанрову динаміку.

Література

1. Клініка. URL: <https://uaserials.my/549-klinika.html> (дата звернення: 19.09.2025).
2. Семенюк А., Тригуб Г., Хникіна О. Особливості перекладу англomовної медичної термінології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, т. 5. С. 74–81. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-5-14>
3. *Scrubs*. URL: <https://www.imdb.com/title/tt0285403/> (дата звернення: 19.09.2025).

Киричук А. Б.
гр. АУП-47
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Наук. керівник – к.філол.наук, доцент Цепенюк Т. О.

ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейська конвенція з прав людини (далі – ЄКПЛ) є одним із ключових міжнародно-правових документів, що визначає систему захисту основоположних прав і свобод людини в межах Ради Європи. Переклад ЄКПЛ українською має не лише мовне, а й юридичне значення, адже саме перекладена версія використовується правозастосовними інституціями.

Актуальність теми зумовлена зростанням ролі міжнародного права у внутрішній правовій системі України, а також потребою уніфікації перекладів

міжнародних актів для забезпечення їхнього коректного застосування судами та іншими органами влади.

Мета дослідження полягає у виявленні характерних лексичних та граматичних особливостей перекладу ЄКПЛ українською мовою, визначенні найчастіше вживаних трансформацій і описі їхнього впливу на точність, зрозумілість і правову адекватність тексту.

У перекладі міжнародно-правових актів, зокрема ЄКПЛ, активно використовуються лексико-граматичні трансформації, які є не лише засобом адаптації тексту до норм української мови, а й способом забезпечення юридичної точності [1, с. 18]. Перекладач має виявляти гнучкість у доборі відповідників, уникаючи як буквального перекладу, так і надмірної інтерпретації. Лексичні трансформації найчастіше включають контекстуальні заміни, калькування та описові переклади, що дозволяє зберегти баланс між зрозумілістю тексту і точністю термінології [1, с. 20-21].

Особливої уваги потребує переклад англійських правових термінів, які не мають еквівалентів в українській мові. Для їх адекватного перекладу використовуються комбіновані стратегії – запозичення із поясненням, описовий переклад або підбір функціонального відповідника. Як зазначено у “Manual on EU Legal Translation into Ukrainian”, переклад юридичних текстів має базуватися на «керованих трансформаціях», спрямованих на збереження нормативного змісту при природності мовного оформлення [3, с. 182]. У цьому ж посібнику акцентується на необхідності уникати хибних друзів перекладача (*application, direct effect, public service*), і науковці пропонують користуватися стандартизованими глосаріями термінів ЄС [3, с. 58].

Граматичні особливості перекладу ЄКПЛ полягають у трансформації синтаксичних структур оригіналу. Англomовним правовим текстам притаманна номіналізація, часте вживання пасивних конструкцій та складнопідрядних речень, які в українському перекладі зазвичай спрощуються або перетворюються в активні конструкції. Однією із характерних рис актів європейського права є «високий ступінь стандартизації граматичних конструкцій, що забезпечує їхню

однозначність і передбачуваність при тлумаченні» [2, с. 124]. Це вимагає від перекладача не лише знання мови, а й розуміння правової системи ЄС, оскільки багато термінів і синтаксичних структур мають інституційно закріплене значення. Переклад ЄКПЛ українською передбачає гнучкі граматичні трансформації: заміну частин мови, перестановку елементів речення, поділ довгих синтаксичних структур на коротші. Такі зміни, за умови точного збереження змісту, сприяють підвищенню читабельності українського тексту без втрати юридичної точності [3, с. 181-183].

Отже, переклад Європейської конвенції з прав людини є складним процесом, у якому поєднуються лінгвістичні, юридичні та стилістичні аспекти. Лексичні й граматичні трансформації виступають необхідним інструментом для адаптації тексту до норм української мови, але вони потребують чіткої методології, що забезпечує баланс між точністю та зрозумілістю.

Література

1. Баклаженко Ю., Герасименко К. Особливості лексико-граматичних трансформацій у перекладі англomовних міжнародно-правових документів. *Advanced Linguistics*. 2023. вип. 12. С. 18–24.

2. Логінова Л. В., Заснов І. О. Особливості перекладу актів європейського права. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 1, вип. 32. С. 122–127.

3. Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. In 2 parts. Part B. Ukrainian Language and Translation into Ukrainian / Editors: Martina Bajčić, Colin D. Robertson, and Liudmyla Slavova. – Kyiv: Publishing and Polygraphic Center “Kyiv University”, 2024. – 289 p.

URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/ChapterB_Manual-on-EU-Translation-into-Ukrainian.pdf (дата звернення: 14.10.2023).